

TÍTOL: La Dansa de la Mariola

AUTORES: Esther García Arranz (Il·lustració) i Joan Falcó Alcázar (context arqueològic)

DESCRIPCIÓ DE L'ESCENA:

El nostre objectiu amb l'obra, és donar pes a la dona ibera com un agent actiu i de poder en l'esfera pública de les cultures ibèriques i com la seua participació és clau en determinades cerimònies i pràctiques rituals de la comunitat, partint d'aquest cas local del jaciment del Cabeço de Mariola. El coneixement d'aquest tipus de danses ens ha arribat principalment gràcies a les representacions artístiques, majoritàriament en recipients ceràmics (Ruiz Vivas 2019), però també gràcies a escenes i representacions de persones en suports petris, exvots ... (Rueda 2011; Rueda *et al.* 2016).

Amb aquesta il·lustració recreem l'escena que apareix representada, en el recentment localitzat, *Vas de la Dansa* del Cabeço de Mariola, un tipus de ritu el qual va ocórrer en un moment donat del segle II-I a.n.e. (Grau *et al.* 2022). I l'entorn, indumentàries, ornaments i altres elements decoratius s'han elaborat a partir de la recreació virtual i evidències arqueològiques del jaciment (Grau i Segura coord. 2021), així com a elements coetanis al període de l'Ibèric Final (ss. III-I a.n.e.).

L'escena central es focalitza en el seguici femení, conformat per 16 joves, tres oferents, nou ballarines i dos flautistes i dos liristes. L'estudi realitzat, referma l'edat d'aquesta joventut adulta de les integrants que hem situat entre els 15 i 18 anys (Rueda 2016 *et al.*: 24-25; Grau *et al.* 2022: 264).

Plantegem el desenvolupament de la festivitat en l'interior de l'*oppidum* del Cabeço de Mariola. Aquesta cerimònia està estretament vinculada a l'arribada dels temps de collita i les pràctiques de ritus agraris (Grau *et al.* 2022: 262). Per això, el seguici de les ballarines està protagonitzat per oferents que retren un ram de blat i civada de les collites (Grau *et al.* 2021: 220-222) i una enòcoa amb vi per a una divinitat de tipus frugífer, ja que aquests elements són de gran importància ritual per a aquests actes panmediterranis (Grau *et al.* 2022: 262-264).

Pel que respecta als membres, si bé en el vas es mostra un tipus de vestits sense massa detall, s'ha complementat aquesta manca de detall amb un major tractament de les ballarines distingides pels teixits (teles, pigments, faixes...) i ornaments localitzats al

propi poblat (Grau *et al.* 2021) o d'una cronologia semblant (Gracia *et al.* 2000: 64-65; Rueda 2011: 105-133; Rueda *et al.* 2016; Grau 2017: 61-118). Aquesta distinció del grup, ve atesa a la necessitat d'aquestes joves de refermar la pertinença a una elit local a través d'aquestes exhibicions lúdiques de prestigi (Vizcaíno 2011: 126).

Així doncs, la implicació comunitària de la cerimònia, comportaria a l'assistència de tot un públic heterogeni en quant a edat, sexe i nivell econòmic, plasmat en la resta de la il·lustració. Per a les edats hem volgut mostrar totes les franges d'edat documentades arqueològica i iconogràficament (Rueda *et al.* 2016), mentre que per a la vestimenta ens hem basat en recreacions i evidències iconogràfiques properes a l'època final ibèrica (ss. III-I a.n.e.) (Bonet 1995; Gracia *et al.* 2000; Grau *et al.* 2017; Ruiz Vivas 2019, entre altres). La presència d'aquest públic, va més enllà de ser un element passiu. Els i les assistents interaccionen de forma diversa amb el seguici: l'adulen, s'emocionen, ballen i observen atentament a les noves generacions, entre moltes més reaccions que ajuden a comprendre les implicacions i importància que té la festivitat per al poblat.

Tot plegat, amb aquesta escena volem arribar a la idea que la dansa de la Mariola, per la seua importància, va acabar per ser encomanda i quedar representada en un gran vas ibèric del qual són conscients de la seua imatge de poder i el luxe de la peça. D'aquesta manera, la imatge de poder en la qual elles romanen com a autoritat d'auto-representació de la comunitat, es vincula estretament amb les atribucions de gènere existents en Època Ibèrica. La construcció d'aquests patrons de feminitat ibèrica i mediterrània, podria comportar a la vinculació de la fertilitat de la joventut de les ballarines amb la pròpia petició de fructuositat dels camps (Grau *et al.* 2022: 264). A més, vinculacions com l'aulos o l'ofrena del vas són predominantment associats a les dones (Izquierdo 2008: 230; Ruiz Vivas 2019: 12-14). Al cap i a la fi, cal vincular aquesta cerimònia com a estratègia col·lectiva de les joves en benefici de la seua comunitat i assenyalar la seua autoritat en contribuir en una tasca vital per al futur del poblat (Rueda *et al.* 2016: 36-40).

No debades, si aquest vas va ser un encàrrec o un regal per a una de les participants d'aquesta cerimònia, es remarca que hi ha una predisposició per a voler perpetuar i immortalitzar aquest moment de les seues vides en un objecte que va ser exposat en la casa d'un d'aquells llinatges o també, en endavant va servir per a altres pràctiques comensals de la llar (Vizcaíno 2011; Grau *et al.* 2022: 264).

BIBLIOGRAFIA:

- BONET, H. (1995): *El Tossal de Sant Miquel de Lliria: la Antigua Edeta y su territorio*, Diputació de València.
- IZQUIERDO, M^a. I. (2008): Arqueología, iconografía y género: códigos en femenino del imaginario ibérico, *Verdolay* 11, 121-142
- GRACIA, F.; MUNILLA, G.; RIART, F.; GARCIA I QUERA, O. (2000): *El llibre dels ibers. Viatge il·lustrat a la cultura ibèrica*, El Mèdol, Barcelona.
- GRAU, I.; AMORÓS, I.; SEGURA, J. M^a. (2017): *El santuario ibérico y romano de la Serreta (Alcoi, Cocentaina, Penàguila): Prácticas rituales y paisaje en el área central de la Contestania*, Alcoi, Ajuntament d'Alcoi - Museu Arqueològic Municipal Camil Visedo Moltó.
- GRAU, I.; SEGURA, J. M^a. (coord.) (2021): *El Cabeço de Mariola (AlfafaraBocairent): de la formación del oppidum a la dominación romana (ss. IX-I a.n.e.)*, Alcoi, Ajuntament d'Alcoi - Museu Arqueològic Municipal Camil Visedo Moltó.
- GRAU, I.; AMORÓS, I.; SEGURA, SEGURA, J^o. M^a. (2022): *Rituales agrarios en la iconografía ibérica de época tardía (ss. II-I a.C.). A propósito de un excepcional vaso figurado del Cabeço de Mariola (Alfafara, Alacant; Bocairent, València)*, *Complutum* 33, 249-268.
- PÉREZ-JORDÀ, G.; CARRIÓN, Y.; SABATO, D.; IBORRA, P. (2021): Bosques y campos: el aprovechamiento de los recursos vegetales y animales en un entorno de montaña, *El Cabeço de Mariola (Alfafara-Bocairent): de la formación del oppidum a la dominación romana (ss. IX-I a.n.e.)*, Alcoi, 211235.
- RUEDA, C. (2011): *Territorio, culto e iconografía en los Santuarios Iberos del alto Guadalquivir (ss. IV a.n.e – I d.n.e)*, Universidad de Jaén, Jaén.
- RUEDA, C.; RÍSQUEZ, C.; HERRANZ, A. B.; HORNOS, F.; GARCÍA, A.(2016): *Catálogo de la Exposición “Las edades de las mujeres iberas”. La ritualidad femenina en las colecciones del Museo de Jaén*, Diputación de Jaén.
- RUIZ VIVAS, C. M^a. (2019): Las mujeres iberas. Análisis de su representación en cerámicas y relieves del levante peninsular, *Astarté* 2, 1-19.
- VIZCAÍNO, T. (2011): Imágenes, texto y prácticas en femenino. La mujer y la cerámica de Tossal de Sant Miquel (Lliria, València), *SAGVNTVM* 43, 125-132.